

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565

ประเภทเครื่องทอ (ผ้าทอนาหมื่นศรี)

รุจิรา แท่นมาก

นางสาวรุจิรา แท่นมาก ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565

ประเภทงาน : เครื่องทอ (ผ้าทอนาหมื่นศรี)

รุจิรา แท่นมาก (40 ปี)

ผ้าทอนาหมื่นศรีมีจุดเด่นหลักๆ ด้วยกัน 3 ด้าน ได้แก่

1. การใช้สี เอกลักษณ์ดั้งเดิมจะเป็นสีแดง-เหลือง คือ การย้อมด้วยด้ายสีแดงผ่านด้วยเส้นพุ่งสีเหลือง
2. โครงสร้างบนผืนผ้า ผ้าทอแต่ละผืนจะมีโครงสร้างเหมือนกันซึ่งโครงสร้างเหล่านี้ จะมีชื่อเรียกเฉพาะไม่เหมือนที่อื่น เช่น รีมตีน แม่แคร่ ลูกเกียบ หน้าผ้า
3. ชื่อของลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งชื่อที่ปรากฏเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ ของคนในชุมชน การคิดลาย การตั้งชื่อลาย จึงเป็นเอกลักษณ์ มีเฉพาะที่นาหมื่นศรี

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

เริ่มต้นเริ่มจากการเข้ามาเป็นสະໄກ້ผ้าทอนาหมื่นศรี และมีความสนใจผ้าทอจึงเข้ามาสมัครที่กลุ่มทอผ้า นาหมื่นศรีฯ เมื่อปี 2546 โดยมีคุณครูบุญช่วย บันทอง (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) สอนพื้นฐานการทอ โดยได้มีการเรียนรู้ฝึกฝนทุกขั้นตอน สืบหาว่าบ้านใครมีผ้าโบราณจึงไปขอยืมมาเก็บลาย เวลาผ่านไปเกิดความ รัก ความผูกพัน สู่การพัฒนาตัวเองมาในทุกวันนี้ ทอได้ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม สืบทอดภูมิปัญญาจากครู บุญช่วย บันทอง หลานของคุณยายกุศล นวลลออ ด้วยความที่ต้องการอยากสืบทอดและส่งต่อภูมิปัญญา ของปู่ย่าตายายที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยการทอผ้าด้วยกี่พื้นเมือง หรือ กี่โบราณ (หูก) ใช้เทคนิคการ ทอที่ไม่เหมือนที่กระตุก มีความละเอียด สวยงาม เป็นการฝึกสมาธิ ฝึกความนิ่ง ความใจเย็น เป็นงานยาก ใช้เวลาในการเรียนรู้นาน ทำให้ไม่ค่อยมีคนทอผ้าชนิดนี้ได้ จึงอยากจะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งต่อไปสู่ลูก หลานรุ่นต่อไปเพื่ออนุรักษ์ไม่ให้ภูมิปัญญาการทอผ้าสูญหายไป อีกทั้งต้องการสืบสานสืบทอดเจตนารมณ์ ของบรรพบุรุษในการอนุรักษ์ผ้าทอลายโบราณเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาวนาหมื่นศรีให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน รวมถึงการได้มีส่วนร่วมในการสืบสานสืบทอดผ้าทอลายโบราณ เอกลักษณ์ดั้งเดิมและพัฒนาริเริ่มการ สร้างสรรค์การออกแบบลวดลายผ้าใหม่ๆ การให้สีที่สวยงาม ออกจำหน่ายสู่ตลาดจนเป็นที่รู้จัก สร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่นและชุมชน

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะเชิงช่าง

- การทอผ้าด้วยกี่โบราณ กี่โบราณใช้วิธีสอดทีละเส้น การเก็บดอกจะไม่เหมือนที่กระตุก ดอกจะนุ่มกว่า ตะขอและลายจะมากกว่า
- การออกแบบลายผ้า การออกแบบลวดลาย จากเดิมต้องนำผ้าที่ปูย่าตายายทอไว้ มาดูตัวอย่างเพื่อนำมาแกะลาย ส่วนปัจจุบันพัฒนามาใช้การจินตนาการรูปแบบที่ต้องการ จากนั้นนำมาวาดภาพร่าง เมื่อได้แบบที่ต้องการจึงนำมาลงในกระดาษกราฟ แล้วนำมาลงในผืนผ้า เกิดเป็นลวดลายตามแบบที่ร่างไว้
- การเก็บลายในผืนผ้า จะต้องนับเส้นด้ายทีละเส้น เป็นเทคนิคโบราณ เช่น ขึ้น 2 ลง 2 ขึ้น 4 ลง 6
- ใช้เทคนิคการทอแบบยกดอก (วิธีเดียวกับการสานสื่อก)
- การสร้างลวดลายใช้ขนเม่น ในการยกและข่ม เช่น ยก 2 ข่ม 2 ยก 5 ข่ม 8 ทั้งหมดประมาณ 13 - 40 ตะกอ

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

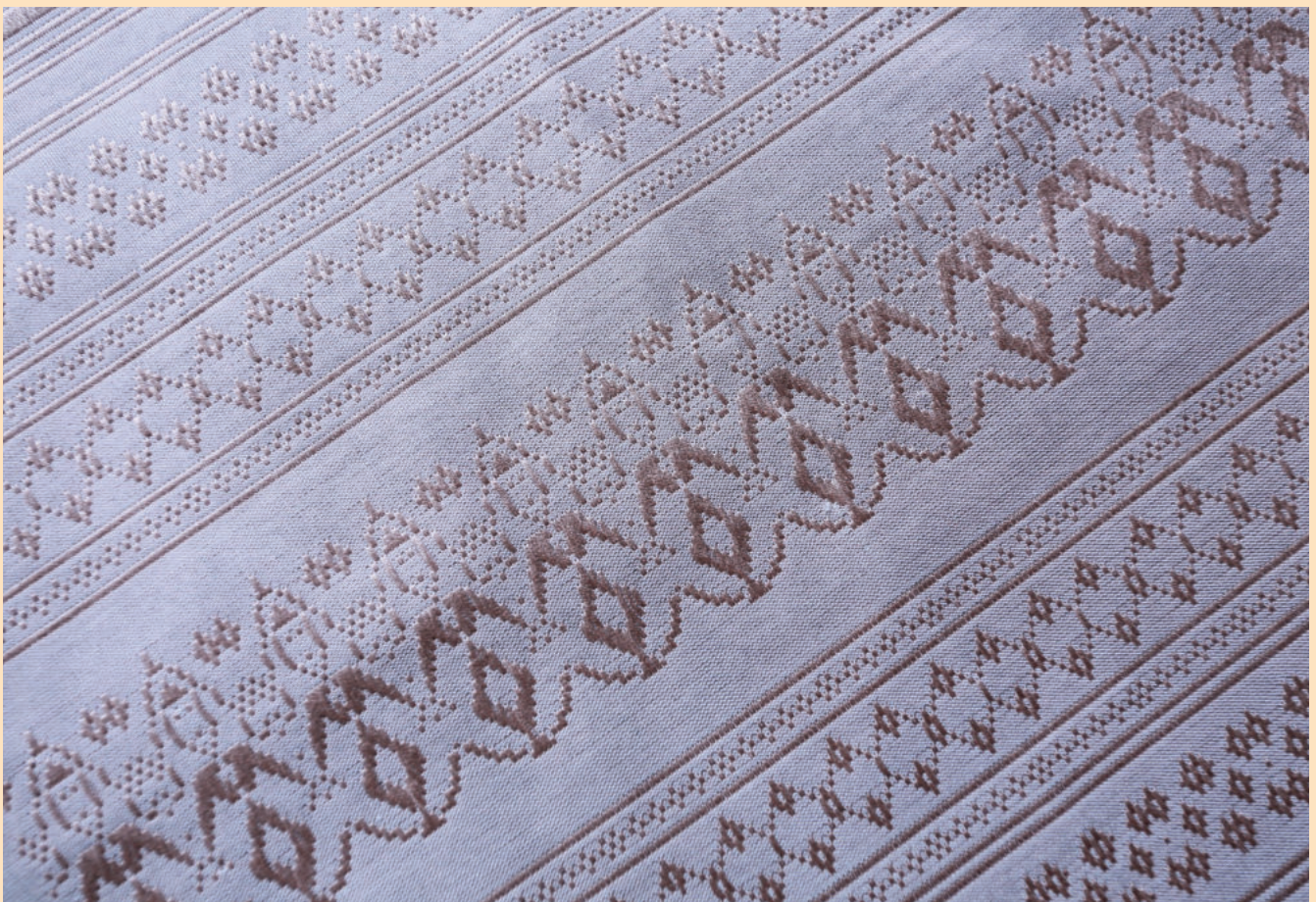
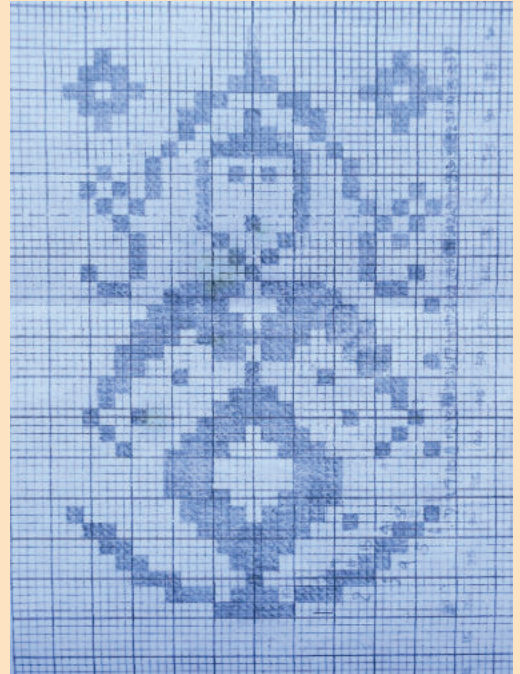
“ผ้าไหมลายดาวล้อมเดือน” ผ้าทอมือจาก วิสาหกิจชุมชน
ผ้าทอนาหมื่นศรี ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทผ้าเอกลักษณ์
ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชน

การออกแบบและทอผ้า - ลายต้นยาง และลายศร่ีตริง
เกิดจากผู้บริหารของบริษัทพาราไทยส่งออก จำกัด มีแนวคิด
อยากได้ลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของ จ.ตรัง คุณรุจิรา จึงได้
เป็นผู้ออกแบบและวาดรายละเอียดลงลาย เพื่อให้มี
รายละเอียดใกล้เคียงกับของจริงที่สุด ทั้งโทนสี รวมถึงเป็น
ผู้ทอผ้าให้ออกมาจนได้ลวดลายตรงกับความต้องการ

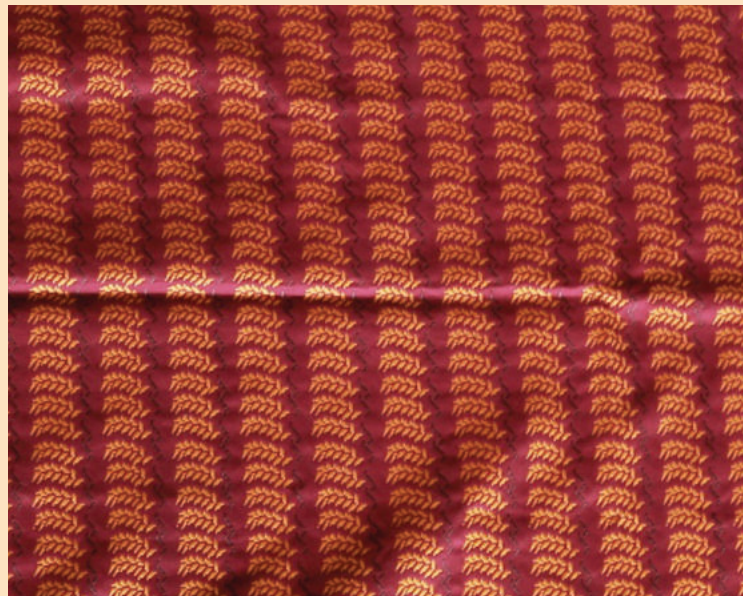
การร่วมออกแบบลายผ้า (วาดแบบสำหรับการทอ) และการทอผ้าลายมักกะสีผล

การพัฒนาสร้างสรรค์ปรับประยุกต์ หรือต่อยอดผลงาน

- การต่อยอดจากเอกลักษณ์ดั้งเดิม จากเมื่อก่อนผ้าทอจะมีเฉพาะผ้าพาดหรือผ้าห่มแต่ปัจจุบันเรามีผ้าที่เป็นผ้านุ่ง คือ เอาลายผ้าที่เป็นลายมรดกมาทำให้สวมใส่ได้
- สีผ้าจากแดงเหลืองปรับสีให้หลากหลายขึ้นและเพิ่มกระบวนการหมักโคลนให้ผืนผ้า เพื่อให้เนื้อผ้านุ่มขึ้น
- ผ้าไหมที่ทอเสร็จแล้วจะเอามาหมักโคลนทุกผืน จะเอาดินโคลนมาใส่ถึงไว้สัก 2 วัน เอาน้ำโคลนมาหมักกับผ้าอีก 2-3 แล้วล้างออกให้สะอาดนำมาผึ่งแดดพอสวยแล้วรีด
- อีกทั้งประยุกต์ที่ทอผ้าจากเมื่อก่อนทำเหยียบจะผูกกับเขาส่าง เหมือนเปลเด็ก แต่ตอนนี้ทำติดกับที่ทอเขา บนจะเป็นลูกยก แต่ตอนนี้เป็นลูกกลิ้งหรือเหล็กกลมก็ได้ เมื่อก่อนจะม้วนด้ายใส่ไม้แบนๆ แต่ตอนนี้ใช้ไม้กลมเหมือนที่กระตุก
- คิดค้นลายรวงข้าวเป็นลวดลายใหม่และทำการทอได้ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม

ความมุ่งมั่นตั้งใจในการอนุรักษ์ สืบทอดในงานศิลปหัตถกรรม

ในฐานะคนที่ทอผ้ามีความตั้งใจอยากที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ลูกหลานนักเรียนนักศึกษาตลอดจนผู้สนใจมาศึกษาเรียนรู้ เหมือนกับที่ตนเองเคยได้รับโอกาสจากครูผู้รู้รุ่นก่อนๆ ไม่อยากให้องค์ความรู้สูญหายไป

เกียรติบัตรหรือรางวัลที่เคยได้รับ (บางส่วน)

ได้รับรางวัลชนะเลิศประเภทผ้าเอกลักษณ์ “ผ้าไหมลายดาวล้อมเดือน” ผ้าทอมือจากวิสาหกิจชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชน ที่ร่วมกับสืบสานศิลปะการทอผ้าให้อยู่คู่เมืองตรังตลอดไป (ในนามกลุ่ม)

“

อยากสืบทอดและส่งต่อภูมิปัญญาของปู่ย่าตายาย
ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยการทอผ้าด้วยกี่
พื้นเมือง หรือ กี่โบราณ (หูก) ใช้เทคนิคการทอที่
ไม่เหมือนที่กระตุก มีความละเอียด สวยงาม เป็น
การฝึกสมาธิ ฝึกความนิ่ง ความใจเย็น เป็นงานยาก
ใช้เวลาในการเรียนรู้นาน ทำให้ไม่ค่อยมีคนทอผ้า
ชนิดนี้ได้ จึงอยากจะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งต่อไป
สู่รุ่นลูกหลานรุ่นต่อไป เพื่ออนุรักษ์ไม่ให้ภูมิปัญญา
การทอผ้าสูญหายไป

”

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

